הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר אהבה

# שורשי הים על משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים

רבי יצחק מאיו

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# שורשי הים על משנה תורה, הלכות תפילה וברכת כהנים

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-תפילה-וברכת-כהנים/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק י** ..... 4
הלכה יג ..... 4
**פרק יג** ..... 12
הלכה ו ..... 12
**פרק טו** ..... 13
הלכה יא ..... 13

# פרק י

## הלכה יג

שורש אין ספק מוציא מידי ודאי עשרת **ימים שבין ר"ה עד יום הכפורים טעה וחתם בהם כו'**. אמר הי"מ נשאלתי במי שהיה עומד בתפלה בעשרת ימי תשובה ומצא עצמו אומר בא"י המלך ולא ידע אם קאי בהמלך הקדוש או בהמלך המשפט אם גומר המלך הקדוש והולך משם ואילך או גומר המלך המשפט כו' ואף דבפרק היה קורא גבי מי שטעה בין וכתבתם לוכתבתם אמרינן דחוזר לוכתבתם ראשונה אפשר דשאני ק"ש דהיא מדאורייתא וכרבי אליעזר דפ' מי שמתו גבי ספק קרא ק"ש דחוז' וקורא וכמו שפסקו שם הרי"ף והרא"ש ורבינו בפ"ז מה' ק"ש ואע"ג דחוזר וקורא כולה בברכותיה ומדאו' ליכא אלא למר פסוק ראשון ולמר פ' ראשונה כבר כתב הרשב"א ז"ל דכיון שהוא מחוייב לקרוא ק"ש דאוריית' קורא הוא כעיקר תקנתו יע"ש ועיין להרב החסיד בספר ארעא דרבנן אות תקמ"א יע"ש אמנם בתפלה דאינו אלא מדרבנן כדאמרינן בפ"ג דברכות בעל קרי קורא ק"ש ומברך על המזון ואינו מתפלל דתפלה דרבנן ואפילו לרבינו שכתב שהיא מצות עשה מקרא דועבדתם כבר כתב מרן כ"מ בריש פ"א מה' תפל' דזמני התפלה אינו אלא דרבנן יע"ש ובארעא דרבנן סימן תר"ע יע"ש ובכה"ג אינו חוזר להמלך הקדוש אלא להמלך המשפט דהוה ליה ספק בדרבנן ולקולא.

תשובה הנה חדשים מקרוב באו ספר חסדי דוד וראיתי לו שנסתפק בה' ר"ה סי' תקפ"ב בזה והוסיף לומר דלא דמי להיכא דטעה ואמר במקום המלך הקדוש האל הקדוש שמחזירין דהתם הוי ודאי מקלקל בלשון התפלה וכל המשנה ממטבע שטבעו חכמים חוזר משא"כ היכא דמספקא ליה אם אמר אותם הברכות דביני ביני או לא הוה ליה כס' התפלל ספק לא התפלל שאינו חוזר אפילו למאן דאמר תפלה דאורייתא דנוסח התפלה הוא מדרבנן יע"ש.

**ושיחתו** איני מכיר איך כתב דספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר דהא איפכא שמעינן מהפוסקים ז"ל שפסקו ספק התפלל ספק לא התפלל חוזר ומתפלל כמבואר בדברי הטור ומרן ב"י בא"ח ר"ס ק"ז דקי"ל כרבי יוחנן דאמר הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו ודלא כר"מ דאמר ספק התפלל ספק לא התפלל לא יחזור ויתפלל וכן כת' מרן ב"י בשם הרשב"א ור"י כי קאמר הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו אדר"א קאי דאמ' ספק התפלל אינו חוזר ומתפלל כלומר אינו רשאי לחזור ולהתפלל דדילמא כבר התפלל ואיכא משום בל תוסיף וקאמר ר"י אם רוצה חוזר ומתפלל דתפלה רחמי נינהו והלואי שיתפלל ויבקש רחמים כל היום כולו ומיהו מתפלל ומתנה אם לא התפלל זה

לחובתו ואם התפלל תהא לנדבתו עכ"ל ועיין בספר גו"ר חא"ח כלל ד' סימן י"ט.

**עוד** כתב בס' הנז' דלא דמי לס' דוכתבתם דגבי ק"ש דהתם ליכא ס' דברכות לבטלה מה שאין כן הכא איכא ס' דברכות לבטלה ומה שמחזירין אותו אפילו על הס' אם אמ' האל הקדוש או המלך הקדוש התם הוא משום דהוי קרוב לודאי דלא אמ' אלא האל הקדוש כיון דרגיל לומ' כך תמיד מה שאין כן שאר ספיקי עכ"ל והא נמי ליתא לפום מאי דקיימא לן דבס' התפלל ס' לא התפלל דחוזר ומתפלל בתורת נדבה ולא חיישינן לברכות לבטלה משום דתפלה רחמי נינהו והלואי שיתפלל אדם כל היום כולו: גם זה שכתב ומה שמחזירין אותו אפי' על הס' כו' התם הוא משום דהוי קרוב לודאי דלא אמ' אלא האל הקדוש כו' הנה לפי דבריו הכא נמי בנדון דידיה דמספק' ליה אי אמר כבר המלך הקדוש והשתא קאי בהמלך המשפט או קאי השתא בהמלך הקדוש נמצא דבכלל הספק הזה קאי נמי בס' אי אמר תחילה האל הקדוש או המלך הקדוש דכיון שהוא אינו זוכר אי אמר המלך הקדוש והשתא קאי בהמלך המשפט ודאי הוא שאינו זוכר אי אמר תחילה המלך הקדוש או האל הקדוש וא"כ הול"ל שיחזו' ויאמר המלך הקדוש ויגמור משם ואילך דקרוב לודאי הוא דלא אמר אלא האל הקדוש כיון דרגיל לומ' כך.

**עוד** כתב ועכ"פ אהני לן האי חילוקא לתרץ מה שהקשה הרב כנה"ג ז"ל דהיכי פסקינן דאם אמר האל הקדוש דחוזר דהא קי"ל ספק ברכות להקל וכיון דרבותינו ז"ל פליגי בזה מערכה לקראת מערכה אמאי מהדרינן ליה כיון דספק ברכות להקל ונדחק ליישב בשיירי יע"ש ולע"ד ל"ק מידי דשאני שאר ספיקי דברכות דאזלי' להקל היינו בדליכא ודאי קלקול אלא ס' בירך ס' לא בירך לא מהדרי' ליה דהגם דנימא דלא אמ' כלום ש"ד משא"כ הכא דאם אמ' האל הקדוש במקום המלך הקדוש הוי קלקול וגרע טפי ולהכי מהדרי' ליה עכ"ל ולפי מ"ש אנן יד עניי דלמאי דקי"ל כר"י דס' התפלל ס' לא התפלל חוזר ומתפלל ולא חיישינן לברכה לבטלה דתפלה רחמי נינהו והלואי יתפלל אדם כל היום כולו לנדבה ממילא יתיישב קו' מרן החבי"ב ז"ל בכנה"ג דדוקא בשא' ברכות דעלמא שאינן לתפלה קי"ל דספק ברכות להקל אבל בברכות דתפלה לא חיישי' לברכה לבטלה דס' ברכות דהתפלל דחוזר היינו משום דתפלה רחמי נינהו ולהכי בהאל הקדוש אע"ג דפליגי הפוס' אי חוזר או לא הוה ליה כספק התפלל דחוזר ומתפלל.

**עוד** כתב ומיהו ראיתי בס' כנה"ג ז"ל בסי' זה שכתב דשאני משיב הרוח דלכ"ע היכא דלא אמרו מחזירין אותו ולהכי כי מספקא ליה אם אמרו בתוך ל' לא אמרינן דלא אמרו כיון דרגיל לומר כך אבל הכא גבי האל הקדוש דאפילו ודאי לא אמרו סוברים כת הפוסקים דלא בעי לאהדורי א"כ אפי' שהוא קרוב לודאי שלא אמרו הול"ל דלא מהדרי'

ליה עכ"ל אם כן הדר' קושיין לדוכתין דאפי' תימ' דקרוב לודאי שלא אמר אלא האל כו' אמאי מהדרינן ליה הא איכא ס' דפוסקים דפליגי אי מהדרי' ליה או לא וכתב ולזה היה נ"ל לומר דכה"ג לא מיקרי ספיקא כלל כיון דרוב הפו' הסכימו דמהדרי' לי' דלא מיקרי ס' אלא היכא דליכא הכרע משא"כ הכא דרבו דעו' הפוסקים דמחייבי' ליה לחזור ולא נשאר לנו אלא ס' אם אמר האל הקדוש או המלך הקדוש וכשאנו מכריעין לומר דמסתמא ודאי לא אמר אלא כמו שהיה רגיל לא נשאר שום ס' וכן ההיא די"ד סי' כ"ח הוי ספק שקול משא"כ הכא כיון שהסכימו הפוסקים דבעי לאהדורי הלא הם עמודי ההוראה הרי"ף ורבינו והרא"ש ור"ת ליכ' שום ספיקא כלל ולא ידעתי איך לא השגיח הרב ז"ל בזה עכ"ל ותמוהי' דבריו שחילוק זה כבר השגיח בו הרב בשיירי כנה"ג ז"ל כאן בסימן תקפ"ב שכתב וז"ל וא"ת אם דעת' ז"ל דבמחלוקת זה דמלך אוהב צדקה ומשפט אינו חוזר משום דספק ברכות להקל למה פסק בהאל אוהב צדקה כו' והאל הקדוש דחוזר כיון דאיכ' פלוגתא דרבוותא ספק ברכות להקל הא ל"ק מתרי טעמי חדא דהתם כולהו רבוותא פסקי דחוז' חוץ מאבי"ה והראב"ד אבל הכא אי אורחות חיים בשם הראב"ד סובר דחוזר תר"י ור"י ורבינו יחיאל והרא"ש ורבינו בעל הטורי' וסמ"ג סוברי' דאינו חוזר. עוד טעם אחר דבהאל הקדוש האל המשפט הרי"ף והר"מ והרא"ש ז"ל הסכימו דחוזר וכיון דג' עמודי ההוראה שהרב נשען עליהם בכל הוראותיו הסכימו לדעת א' פסק כוותייהו ששאר הפוס' אינה מש' לדעת הר' אבל הכא הרי"ף ורבינו לא גילו דעתם ומדברי הרא"ש מוכח דס"ל דאינו חוזר והוא מחלוקת פוסקים אחרים מערכה לקראת מערכה להכי ס"ל דספק ברכות להקל וכפי זה אפשר לעלות ארוכה למה שהקשתי על הרב במהדורא קמא דלמה פסק דאם אמר האל הקדוש האל המשפט חוזר מאחר דספק ברכות להקל עכ"ל הרי מבואר שהשגיח הרב ז"ל בחילוק העניינים וכתב דאפשר להעלות ארוכה בזה למה שהקשה בכנה"ג.

**ואולי** כוונתו להקשות על הרב כנה"ג למה זה אמרה למילתיה בלשון אפשר ואין זה מן התימא לומר שלא השגיח הרב ז"ל בזה דהרב להכי אמרה למילתיה בדרך אפשר משום דלגבי איסו' ברכה לבטלה היה לו למרן לחוש למיעוט הפוסקים לכתחילה אע"ג דאיכא סברות רבים וגדולים המתירין. ועיין למהר"מ בן חביב בכלליו ב' שבס"ס גט פשוט סי' ה' ודוק עוד כתב בס' הנז' וז"ל ומ"מ עיקר החילוק הוא כמ"ש כו' ובעיקר הספק דעתי אומרת דגומר המלך המשפט משום דס' ברכות להקל עכ"ל ואני אומר דגומר המלך הקדוש מאחר דקי"ל דהיכא דמספקא ליה אם אמר האל הקדוש או המלך הקדוש דחוזר ה"נ כי מספקא ליה אי קאי בהמלך הקדוש או בהמלך המשפט אם נאמר שיסיים המלך

המשפט הרי חוזר להסתפק אם אמר תחילה האל הקדוש או המלך הקדוש תחילה כיון דמעיקרא מספקא ליה אם אמר ברכה זו או לא אמר ובכלל ספק הוא אם אמר האל הקדוש או המלך הקדוש ומסתמא אנו אומרים דאם אמר הוא מה שהיה רגיל לומר דהיינו האל הקדוש וברור.

**ודרך** אגב ראיתי להרב מופת הדור בספר ברכי יוסף א"ח סימן קפ"ו אות ד' הביא מה שנשאל להר"ב שער אפרים סימן י"א באשה שאכלה ונסתפקה אם ברכה ברכת המזון אם צריכה לברך או לא וכתב דאין לפטור זאת האשה מטעם ספ' ספיקא ספק אם ברכה ברכת המזון אם לא ואת"ל לא ברכה ספק לא מחייבא מדאורייתא לברך דזה אינו דאי אמרינן דלא ברכה א"כ מקרי ודאי לא ברכה א"כ אף שאינה חייבת רק מדרבנן צריכה לברך עכ"ל וכתב על זה הרב ברכ"י נר"ו דאף דלכאורה יש להשיב דכיון דאיכא ספק ספיקא האי איתתא פטורה לגמרי דלצד שהיא חייבת מדאורייתא הא איכ' ס"ס ופטור' מחיוב דאורייתא ולצד שהיא חייבת מדרבנן בספק אם ברכה לחוד פטורה דספיקא דרבנן לקולא.

**מ"מ** יש מקום לדברי ה' שער אפרים ז"ל מההיא ברייתא דמייתי הש"ס בפ"ק דפסחים ד"ט עלה דפרכינן ואין ספק מוציא מידי ודאי והא תניא חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות אפילו הן בני יומן הרי הן בחזקת מתוקנין והא הכא ודאי טבל ס' מעושר ספק אינו מעושר וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי ואסיקנא התם ודאי בודאי הוא כדרב חנינא חוזאה דאמר חזקת חבר כו' ואב"א ספק בספק הוא וכדרבי הושעיא דאמר מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה ולחד שינוייא של ר"י שהביאו התוס' שם כל ס' דרבנן אין מוציא מידי ודאי מש"ה גבי בדיקת חמץ דרבנן אין מוציא מידי ודאי והכא גבי מעשר אין פירות מתוקנין אלא למאכל בהמה ולא מהני ספק ספיקא למאכל אדם אף דליכא אלא איסור' דרבנן אם הכניס במוץ שלה וכתב עוד כד דייקינן פורתא ע"כ לחלק ביניהם ולדחות ראיה זו דהא כתב הרמב"ם פ"ח מה' ברכות ופסקו מרן לקמן סי' ר"ט דכל הברכות כולן שהם מדבריהם אם נסתפק לו אם בירך אם לאו אינו חוזר ומברך והשתא ברכות דלאו דאכיל' כגון תפלה וכיוצא לק"מ די"ל דהגם דאיש זה חייב בברכה מ"מ לא מקרי ודאי לענין זה אלא כגון פירות דטבילי וחולדה דשקלה חמץ וכיוצא דבהני וכיוצא אין ספיקן מוציאן מידי ודאן משא"כ בברכות דתפלה וכיוצא לא קרינן בהו ודאי ומספיקא אינו חוזר ומברך אך ברכות אכילה דהוו דרבנן דמילי כריסיה נראה דהוי כפירו' דטבילי וכיוצא ואיך הרמב"ם והטור ומרן כיילי לן בכולהו ברכות דרבנן דאינו חוזר ומברך הא אין ס' מוציא מידי ודאי עכ"ל.

**והנה** חילוק זה שחילק הרב נר"ו בין ברכות דתפלה לברכות דאכילה דחיוב ברכות דתפלה לא מיקרי ודאי כמו חיוב ברכות דאכילה דכיון דמלי כריסיה מיקרי ודאי כפירות דטבילי לא יכולתי להלום מה בין זה לזה דאם ברכות דאכילה מקרי ודאי משום דחייב לברך על אכילה ה"נ ברכות דתפלה איקרי ודאי בהגיע זמן התפלה ומה בין הגיע זמן התפלה דמחייב לברך מפני הזמן להגיע זמן ברכת האכילה דמחייב לברך מפני אכילה ולקוצר דעתי אין בין זה לזה כמלא נימא. ואולם קושטא קאי דמההיא דס' ברכות ל"ק לשאר ספיקי דרבנן דלחד תירוצא דר"י אין ס' מוציא מידי ודאי דשאני ספק ברכות שאם יאמר שיברך מספק איכא צד איסור ברכה לבטלה אפילו שאיסור ברכה לבטלה היא מדרבנן וכמ"ש הרב גופיה לקמן ע"ד ד"ה ותו יע"ש.

**עו"כ** וז"ל ותו שהרי כתב הטו' בסי' תל"ח עכבר שנכנס לבית בדוק ומצא פירורין צריך לבדוק וכתב הרמ"ל רפ"ב מהל' חמץ ומצה דאף דביטל וליכ' אלא איסור' דרבנן כיון דודאי חמץ וס' אם אכלתיה אין ספק מוציא מידי ודאי ואף בדרבנן אזלי' לחומרא דס"ל להטור לחד שינוייא דר"י דבדרבנן נמי אין ספק מוציא מידי ודאי ועוד דבסי' ק"ה פסק כדעת הר"מ במז"ל דס' נטל ידיו וס' לא נטל ספיקו טהור ואמאי לא אמרינן אין ספק מוציא מידי ודאי והרב מ"ל גופיה ספ"ה מה' ברכות הק' ע"ד הטור הנז' ממ"ש בסימן שס"ד בעירוב דס' הינוח לא מהני ולא הוק' לו ממ"ש בסי' תל"ח גבי חמץ וכמדובר וכ"ת דמההיא דחמץ ל"ק דאפשר לומר דשאני חמץ שהחמירה בו תורה טפי משאר איסורים הילכך גם חכמים אחמור בספיקו א"נ כמ"ש ה"ה בפ"ב דחמץ גבי ט' ציבורין דכיון דבדיקת חמץ תחילתו על ספק החמירו בספיקו טפי משאר ספיקי אלא דס"ל להטור דתסגי לי' להחמיר בחד ספיקא לומר דאין ספק מוציא מידי ודאי אבל כי איכא ס' ספיקא כגון ההיא דט' ציבורין אף גבי חמץ שרי ומה"ט שפיר פסק ס' נטל ידיו אין צריך ליטול דס' מוציא מידי ודאי בדרבנן וה"ט נמי דכולהו ברכות ולפי זה בנדון הרב שער אפרים נמי אתי ס' ומוציא מידי ודאי בדרבנן ומשום דאורייתא הא איכא ס"ס וככל אשר דברנו עכ"ל.

**והנה** מה שעלה לחלק הרב בין חמץ לשאר איסורים הנה נכון וע"פ זה מינח ניחא מה שהיה ק' לי על הרפ"ח דהכא בא"ח סי' תל"ח כתב כדברי הרב מש"ל דהטור אפילו בביטל מיירי מדלא חילק כמו שחילק בסי' תל"ט וה"ט דאין ס' מוציא מידי ודאי אפי' בדרבנן וכחד תירוצא דר"י שכתבו התוס' בפ"ק דפסחים ואלו הפר"ח בי"ד סי' ק"י בכללי ס"ס ס"ק ט"ו כתב בשם הש"ך ז"ל דהא דאמרינן ספקא דרבנן היינו דוקא כשאין לו חזקת איסור אבל בס' שיש לו חזקת איסור אזלינן לקולא והוא ז"ל נחלק עליו והסכים דאף

באיתחזק איסורא אמרינן ספקא דרבנן לקולא יע"ש וזה הפך מ"ש בסימן תל"ח לדעת הטור והתוס' לחד תירוצא אמנם ע"פ חילוק הנז' הנה נכון דדוקא גבי חמץ דהחמירה בו התורה א"נ דתחילתו על הספק הוא דס"ל להטור דאין ספק מוציא מידי ודאי אפילו בבדיקת חמץ דרבנ' מה שאין כן בשאר איסורים דרבנן אתי ספק ומוציא מידי ודאי.

**וראיתי** עוד להרב ברכ"י הביא שם דברי הרב כרתי ופלתי בי"ד סימן ס"ט ס"ק יו"ד באשה שבשלה בשר ושכחה אם מלחה דהורה הט"ז להתיר והביא ראיה מההיא דהיה אומ' וכתבתם כו' והרב ש"ך בנקודות הכסף השיגו דלא דמי לוכתבתם דמליחה עסק גדול ואיך שכחה והוא ז"ל כתב דאם האשה תולה טעותה בדבר אשר היא בלי ספק למה שכחה וכיצד באתה לידי ספק נר' להתיר מההיא דחבר שמת והניח מגורה מלאה פירות כו' והנה ברור שאם נמצא קדרה מבושלת אש והמבשלת אינה לפנינו לשאלה אם מלחה פשיטא דמותר כמו שהתירו שם אין כאן הבדל כלל ואם נאמר דיש כאן ריעותא איך שכחה מעשה רב נאמר לאידך גיסא איך נסתפקה אם מלחה ומה הביאה לספק זה כדי שנאמר דעשתה מעשה רב והלא דבר הוא אבל צא ולמד מס' התפלל שאינו חוזר (נראה לענ"ד דאע"ג דקי"ל דחוזר ומתפלל כוונת הרב להכריח כן מאותו מ"ד בגמרא דאינו חוזר ומתפלל ואפילו רבי יוחנן דאמר דחוזר ומתפלל היינו מטעמא דתפלה רחמי והלואי שיתפלל אדם כל היום הא לא"ה אינו חוזר מספק זה נלע"ד כוונת דברי הרב) ואף דודאי חייב להתפלל דס' התפלל אין ס' מוציא מידי ודאי וגם איך שכחה מעשה רב כזה כו' ואין לומר דתפלה שאני דאיך נחמיר להתפלל ב' איך יברך לבטלה דהא בק"ש למ"ד דרבנן ס' קרא ס' לא קרא אינו חוזר וקורא דהוי ס' דרבנן וכאן ליכא ברכה עד דנימא דהוי חשש ברכה לבטלה ויש להקשות לחד תירוץ דהתוס' בגמ' הנז' דאף בדרבנן אמרו אין ספק מוציא מידי ודאי אם כן מ"ט דפטור מתפלה וק"ש הא החיוב ודאי ודוחק לומר כי תקנתא דרבנן נמי כמו ק"ש ותפלה הם תקנו לודאי ולא לספק עכ"פ יצא לנו בכה"ג ספק מוציא מידי ודאי ומכ"ש לפי דעת התוס' שם לחד תירוצא דבדרבנן ס' מוציא מידי ודאי וברורים דברי הט"ז עכ"ל.

**ותמה** על דבריו הרב ברכי יוסף דלשינוייא דר"י דאף בדרבנן אין ספק מוציא מידי ודאי דעליה קאי מה דמות יערוך אשה שבשלה בשר וליתא קמן לנדון זה דהתם ודאי חזקה שמלחה ועדיפ' טפי מחזקת חבר כו' אמנם בנדון הט"ז דהיא גופה דבה מחזיקינן בידיה תהרסנה והיא מספקת אם מלחה א"כ אתרע לה חזקתה ולא צריכנן לומר דאיך שכחה מעשה רב כי היכי דנימא אדרבא זיל לאידך גיסא אלא מבלי שנאמר איך שכחה באומר' דמסתפקא לה לחוד אזלא לה חזקתה ואין ספק מוציא מידי ודאי ואף דיש סיבה

לה גורמת מה הגיע אליה שנסתפקה מאי אית לן בגלגולי סיבות תסגי לן דזו אומרת דמספקא לה ואין ספק מוציא מידי ודאי כיון דליכא תו חזקה דמלחה והרב ש"ך בס' נקודות הכסף לא אצטריכא ליה לומר דאיך שכחה מעשה רב בזה אלא כלפי מה שמדמה הט"ז להיה עומד לוכתבתם כו' כל קבל דנא אמר מר דאדרבא כו' ומה שרצה לומר דה"ט דפטרינן בס' קרא ק"ש וס' התפלל משום דיש סיבה לא ידעתי איך דין גרמא להחזיק כח הספק ולאלומי ליה דבכה"ג הוא המוציא מידי ודאי הרי אם יהיה לו כמה מניעות והוא מסיבות מתהפך להסתפק ס"ס נימא אין ס' מוציא מידי ודאי אף בדרבנן לחד שינוייא דאיירי ביה הרב הנז' כמבואר עכ"ל.

**ואני** אומר דכוונת הרב כרתי ופלתי לדחות דברי הש"ך שדחה ראיית הט"ז מההיא דוכתבתם משום דהכא איכא ריעות' ששכחה מעשה רב שזו השכחה ראיה שלא מלחה לזה קאמר דכיון דיהבת טעמא למה ששכחה מעשה רב ואפשר שמלחה כי מספק' לן אם מלחה או לא הדרא ראית הט"ז למקומה ואין חילוק בין אשה זו שמסופק' בעצמה אם מלחה או לא לאשה שנתנה בשר על האש והלכה לה דתלינן ודאי שמלחה הבשר תחילה ה"נ תלינן ודאי שעשתה מה שרגילה לעשות בכל יום שאינה נותנת הבשר על האש אם לא שמלחה תחלה וכל כה"ג הוה ליה כההיא דוכתבתם דאזלינן בתר הרגילות ולא נכנס בכלל ספק כדי שנאמר אין ספק מוציא מידי ודאי וכתב עוד דאפילו לא היה כאן טעם הרגילות כההיא דוכתבתם היה מקום להתיר כאן ולומר דאתי ספק ומוציא מידי ודאי מההיא דספק התפלל וספק קרא ק"ש דלמ"ד דרבנן אינו חוזר ומתפלל ואינו חוזר וקורא ק"ש אף דאיכא ריעותא דשכח מעשה רב דהתפלל וקרא ק"ש דדמי להך דהכא דעכ"ל דכיון דיש דבר לתלות היאך שכח שהתפלל וקרא ק"ש דאין כאן ריעותא כי מספקא ליה אם התפלל אע"פ שאין כאן טעם רגילות כההיא דוכתבתם וכההיא דאשה שנתנה בשר לבשל אמרינן אתי ספק ומוציא מידי ודאי בדרבנן וז"ש אבל צא ולמד מס' התפלל כו' כלומר אבל אין אנו צריכין לטעם רגילות לומר דמה"ט אתי ס' ומוציא מידי ודאי דצא ולמד מההיא דס' קרא ק"ש וס' התפלל דאף דליכא טעם דרגילות תלינן להקל וע"ז סיים וכתב דיש להק' לחד תירוצא בגמ' כו' כלומר וזה נראה הפך ממה שהכרחנו מההיא דס' התפלל וס' קרא ק"ש דאפילו דליכא למתלי ברגילות אמרינן אתי ס' ומוציא מידי ודאי בדרבנן וע"כ לחלק איזה חילוק להההיא דס' קרא ק"ש ותפלה דאכתי אין מכאן ראיה להיכא דליכא טעמא דרגילות וע"ז סיים וכתב דעל כל פנים יצא לנו בכה"ג ספק מוציא מידי ודאי ומכ"ש כו' כלומר אפילו שנאמר להיכא דליכ' טעמא דרגילות אמרינן אין ס' מוציא מידי ודאי אפילו בדרבנן ולא ילפינן מדין ספק התפלל

וס' קרא ק"ש אלא מההיא תירוצא דגמ' מכ"ש הכא דאיכא טעמא דרגילות תלינן ודאי להקל כההיא דוכתבתם וכמ"ש הט"ז ומכ"ש לפי דעת התוס' לפי חד תירוצ' דבדרבנן אתי ספק ומוציא מידי ודאי בלא טעם דרגילות זה נראה כונת דברי הרב כרתי ופלתי בלי ספק ואין בהם נפתל ועקש ממה שתמה עליו הרב ברכי יוסף נר"ו.

**גם** מ"ש עוד הרב"י נר"ו וז"ל ותו דכבר אנן יד עניי חלקנו דס' התפלל ס' קרא ק"ש לא דמי להאי דפירות ודאי דטבילי ולהאי דבית שנכנס בו חמץ דבכי הא ודכוותא אמרי' אין ס' מוציא מידי ודאי אבל בזה שהוא חייב להתפלל ולקרוא ק"ש אינו ענין לזה אלא הוא שורש אחד בדיני ממונות הנקרא בריא בחיובא וס' בחזרה דיש לחלק בין דיני ממונות לזאת אבל מאי דאיירינן ביה שאין ס' מוציא מידי ודאי הוא שורש אחר דאנא אמינא דשאני התם דודאי פירות אלו טבילי וכיוצא משא"כ הכא וברור לפי קוצר דעתי עכ"ל.

**ולפי** מה שכתבתי בכוונת דברי הר' כרתי ופלתי עיקר דינו לא למדו מההיא דס' התפלל וס' קרא ק"ש אלא מההיא דוכתבתם ומטעם רגילות וכמ"ש הט"ז וז"ש ועכ"פ כו' דכוונתו לומר דאפי' תימא דיש מקום לחלק בין ההיא דס' התפלל וס' קרא ק"ש אכתי מטעם רגילות יש להקל וברור. עוד כתב הרב"י נר"ו וז"ל חזרנו לענייניו דמכל האמור נר' דיש מקום לומר דזו האשה שנסתפקה אם ברכה ברכת המזון פטורה לגמרי שלא כאשר צידד הרב בעל שער אפרים וז"ל וכן ראיתי בתשו' כ"י לנהירו דעיינין הרב המו' אליהו ישראל דמקשי על הש"א ז"ל ממ"ש הסמ"ק והביאו מרן בי"ד סימן פ"ג והש"ך בכללי הס"ס והפר"ח שם דדגים מלוחים כמו ארינגאש מותרים מטעם ס"ס ס' אם נמלחו עם דגים טמאים ואת"ל נמלחו שמא לא היה בהם שומן ואז צירם אינו אסור אלא מדרבנן כלומר דמן התורה איכ' ס"ס ואע"ג דמדרבנן אסיר אף דאין להם שמנונית מ"מ איכא חד ספיקא נמי בדרבנן שמא לא נמלחו עם הטמאים ולקולא וה"ה נמי בנדון זה דכי מספקת דאורייתא איכא בנשים ס"ס ובדרבנן איכא חד ספיקא דשמא ברכו זהו ת"ד הרב חביבא נר"ו וכבר כתבנו דאף אי תימא דזה דומה לודאי אמרי' בכה"ג ס' מוציא מידי ודאי בדרבנן וככל האמור עכ"ל.

**ולע"ד** איכא למשדי נרגא בראיה הלזו דשאני נדון הסמ"ק דהאיסור דרבנן איננו משם האיסור דאורייתא דאיסורא דאורייתא הוא משום שמנונית ואיסורא דרבנן משום ציר ולהכי מיד כשאנו מסתפקים אם נמלחו הדגים טהורים עם הטמאים אז פקע מהם מיד איסור הציר דרבנן דספיקא דרבנן לקולא ואין כאן איסור ציר כיון דלא אסרו חכמים מחמת ס' לא נשאר לנו אלא איסור שמנונית דאורייתא דאפילו בס' נמלחו אסורים וכשאנו חוזרים לומר אם תמצי לומר שנמלחו ס' לא היה בהם שמנונית הותר גם כן

איסור השמנונית דאורייתא ולא מפני שחזרנו לומר את"ל נמלחו חזר איסור הציר דרבנן למקומו כיון שלא הוצרכנו לחזור אם ת"ל אלא מפני השמנונית דאורייתא מה שאין כן בנדון הרב שער אפרים ז"ל דכשאנו אומרים ס' ברכו לא נפטרו בזה מלברך מחמת ס' עד שנדע בודאי שהן מדרבנן וכיון דיש לנו ספק אם חייבות מדאורייתא או מדרבנן אכתי בס' ברכו לא פקע חיובן מחמת ס' זה וכשאנו באים לפוטרן ולומר ואת"ל לא ברכו ס' שחיובן מדרבנן ופטורות מספק אדרבא בזה האת"ל אנו אומרים בודאי שלא ברכו וא"כ אף מדרבנן חייבות וכן אם אנו אומרים תחילה ספק אם הנשים חייבות בברה"מ מדאורייתא או מדרבנן עדיין לא נפטרו בזה מחיובן דלשני הצדדים חייבות הן לברך וכשאנו חוזרים לומר את"ל שהן חייבות דאורייתא ס' ברכו כבר לא מיקרי ס"ס.

**ולענין** הלכה בנדון הרב בעל שער אפרים ז"ל אף על גב דליכא ס"ס אלא חד ספיקא ס' אם הנשים חייבות בברכת המזון מדאורייתא ובס' ברכו חייבות לחזור ולברך ככל ס' דאורייתא או דילמא אינן חייבות אלא מדרבנן ובס' ברכו פטורות מלחזור ולברך ככל ס' דרבנן כיון דאיכא איסורא דברכה לבטלה נכון לומר שלא יחזרו לברך מס' וכמו שהסכים הרב כהונת עולם בסי' ע"ח והרב"י נר"ו ודלא כהרב בעל שער אפרים ז"ל ואולם בס' דנדון שאלתנו נראה דלמאי דקי"ל דס' התפלל ס' לא התפלל דחוזר ומתפלל וכן בס' אם אמר האל הקדוש או המלך הקדוש דחוזר ה"נ גומר המלך הקדוש והולך דלא כהרב בעל חסדי דוד שכתב דגומר המלך המשפט כמדובר ועיין בתשו' הרב גינת ורדים חא"ח סי' י"ט שכתב לענין מי שהיה מתפלל יוצר והיה אומר האל הגדול הגבור והנורא ולא ידע אם הוא בברכה ראשונה ולסיים קדוש הוא כו' או אם עומד בברכה שניה ולסיים בטחנו כו' כתב שאינו חוזר לברכה ראשונה מספק אלא מהיות טוב יתחיל מאהבת עולם יע"ש ובספר פרי הארץ סי' ג' כתב שיחזור לברכה ראשונה יע"ש ובספר מטה אפרים שנדפס מחדש ה' תפלה סי' ב' יע"ש ודוק.

## פרק יג

### הלכה ו

**שמונה פסוקים שבסוף התורה מותר ליחיד לקרות בב"ה בפחות מעשרה כו'**. והשיג עליו הראב"ד וז"ל ומ"ש לא שמענו דבר זה מעולם כו' וכתב מרן כ"מ וז"ל ומ"ש שהוא ענין זרות י"ל דמשכחת לה שאין עשרה בב"ה ויצא אחד מהם או שלא היו בב"ה אלא תשעה עכ"ל ואתרי שינויי הללו קשיא טובא דלשינויי' קמא קשה דבהלכות תפלה פ"ח ה"ו עמ"ש דכל שהתחיל בעשרה והלכו מקצתן אע"פ שאין רשאים יגמרו השאר וכתב

על זה מרן ז"ל דאפילו לדידן דכל אחד מן העולים מברך תחילה וסוף אם התחיל אחד לעלות וברך בעשרה אע"פ שלא נשארו עשרה צריכין כולן לעלות ולברך תחילה וסוף וא"כ מאי רבותיה דשמונה פסוקים אלו דאפילו שאר פסוקים נמי גומרין בלא עשרה ואתירוצא בתרא קשה דמעיקרא היאך התחילו כיון דליכא אלא ט' והוא תימא ויש ליישב בדוחק דכוונת מרן דמ"ש הראב"ד ז"ל על פי' רבינו שהוא זר מפני שהציבור היכן הלכו על זה כתב מרן דהצבור לא הלכו אלא אחד מהם יצא קודם הוצאת ס"ת ולא ראוהו ובחושבם שהיו שם עשרה קראו ששה עולין וכשבא לעלות השביעי לקרוא בשמונה פסוקים ראו שלא היו שם כי אם תשעה אנשים וקס"ד כיון שלא התחילו לקרות הס"ת בעשרה לא יגמור הקריאה הזאת של השביעי לז"א דח' פסוקים אלו אפילו יחיד קורא אותם. וא"נ מעיקרא היו ט' והם חשבו שהיו עשרה מבלי שיצא שום אחד מב"ה ודוק.

## פרק טו

### הלכה יא

**כהן שנשא כפיו כו' נושא ידיו להם ומברכן**. כתב הרב בעל מ"א בא"ח סי' קכ"ח סק"מ וז"ל כהן המתפלל אם אין שם כהן אחר פוסק ועולה לדוכן ואם יש שם כהנים אחרים אינו פוסק הרדב"ז ח"א ול"נ דאם אמרו לו לעלות בכל ענין צריך להפסיק דהא עובר בעשה וגדולה מזו אמרו בקראוהו לתור' דפוסק מק"ש וכן כתבו הרשב"א והתוס' בסוטה עכ"ל ותמהני מה בא לחדש שכל זה כתבו מרן והר"ב המפה לעיל בס"ך לענין כהן שעמד ש"צ ואף דיש מקום לחלק בין ש"צ למתפלל בינו לבין עצמו לענין ההפסק מ"מ אחר שהרדב"ז ז"ל השמיענו שאין לחלק ביניהם מה בא להוסיף ולא ידעתי אמאי לא העלה על דל שפתיו דברי הרב המפה דלעיל וגם מ"ש על שם הרשב"א בתשובה הרואה דברי הרשב"א במקומם יראה שהם הפך מ"ש על שמו. ועיקר דבריו ז"ל הללו לא ידעתי אמאי לא כתבן לעיל גבי דין ש"צ וצ"ע.